

Hoonete värvimine

AJALUGU, VÄRVITÜÜBID JA EELTÖÖD

2 AJALUGU

- 5 Värv rõõmustab silma
- 5 Traditsiooniliste värvide koostis
- 5 Traditsioonilised värvitüübid

8 VÄRVITAVA PINNA ETTEVALMISTAMINE

- 8 Värv eemaldamine
- 10 Enne värvima asumist

12 LISAMATERJALID

Laemaaling Martna kirikus. Foto: C. Valge

Ajalugu

Oma elukeskkonna kaunistamist on inimene alati oluliseks pidanud. Teated hoonete värvimisest pärinevad juba õige ammu ajast. Ennekõike tehti seda arhitektuursete vormide rõhutamise ning hinnalisemate materjalide jälgendamise eesmärgil. Näiteks värviti keisririigi-aegses Roomas krohvitud kivipinnad või tellisehitised sageli nii, et pind meenutas marmorit – pehmes vahemerelises kliimas oli seinapinna kaitsmine ilmastiku mõju eest teisejärguline.

Vanimad hooned Eestis, kus teadaolevalt kasutati värve, olid **keskaegsed** kivid kirikud. Nende välisviimistluse kohta ei ole kuigi palju andmeid. Dekoratiivseid seinamaalinguid on leitud vaid Kaarma kiriku kooriruumi välisseinalt räästaaluse friisi näol. Mõningaid näiteid on ka detailide värvimisest – nt Karja kiriku lääneportaalilt on leitud jälgi punasest ja rohelisest värvist. Rohkem teame värvide kasutamisest siseruumides. Mitmes kirikus on säilinud ornamentaalseid, figuraalseid ja illusoorseid seina- ja laemaalinguid.

Levinumad toonid olid punane ja punakaspruun, kasutati ka musta, rohelist ning sinist. Tallinna kaupmeeste majade lubikrohviga krohvitud fassaadidelt on leitud valkjaskollast, tumedamat liivakollast ja helehalli lubivärvi. Sokkel võis olla seinast erinevat tooni. Kirikute eeskujul värviti ka elamute portaale ning jõukamate kodanike eluruumide seintelgi leitud maalinguid.

Renessanssarhitektuurile olid omased värviküllased fassaadimaalingud. Eestis ei maalitud ilmselt küll terveid fassaade nagu paljudes jõukamates Lääne-Euroopa linnades, vaid piirduti üksnes fassaadidetallide kaunistamisega (nt Hopneri maja, Raekoja plats 18 Tallinnas). Värvikama sisekujunduse said ka linnakodanike elumajad.

Mitmekesist värvigammat armastas ka **barokk**. Näiteks oli Narva raekoja fassaadi üldtoon kollakaspruun, poolkorrus aga hallikasvalge; Kadrioru lossi fassaadid olid kujundatud ookerpunase ja loodusvalgega. Seinu liigendavad sambad ja pilastrid võisid olla kas valged, kahvatu-kollased või hallid. Ka interjöörides kasutati heledaid toone – halli, rohelist, kollast, sinist, roosat. Stukk-kaunistused olid sageli kas valged, kullatud või kullatoonilised. Hilisbarokk oli maalitud talalagede leviku kõrgaeg.

Klassitsism lähtus antiikideaalidest (kuni 1830. aastateni arvati, et antiikarhitektuur oli valge). Selle varase staadiumi lemmikvärvid olid siin roosa ja hall, hiljem lisandus ookerkollane (nt Riisipere mõis). Eenduvad detailid ja dekoor olid reeglina valged, akende raamistik sageli loodusvalge või kahvatuhall, sokkel tumedam hall. Varaklassitsistliku interjööri levinud kujundusvõte oli eri tooni kunstmarmorist seinapinnad trofeekimpudega (nt Roosna-Alliku mõis). Armastati ka illusionistlikku seinamaalingut (nt Lohu mõis).

Kadrioru loss. Foto: [A. Savin](#)

Historitsism elustas ajaloolised stiilid ühes nende mitmekesise värviskaalaga. Pöörduti looduslike materjalide – kivi ja tellise kasutamise ning nende imiteerimise juurde. Kivihoonete rajamisel eelistati neogootikat ja neorenessansi, puithoonete juures kasutati meelsasti rikkaliku saelõikedekooriga nn Šveitsi stiili, mille puhul kasutati fassaadil sageli tumedamaid toone. Tolle ajastu luksusinterjööri iseloomustab ruumide eri stiilis kujundamine (nt renessanss-stiilis söögituba, gooti stiilis kabinet). Sisekujunduses soositi raskeid, küllastunud värvitoone.

Juugendlikud maalingud Suure-Kõpu mõisas. Foto: C. Valge

Juugendis peeti oluliseks materjalide looduslikke värve, millega liitusid soojades kollastes, pruunides, rohelistes jt toonides seinapinnad. Krohvitud hoonete fassaadide puitosad olid sageli tumedaks värvitud või peitsitud. Interjööre kaunistasid ornamentaalsed maalingud.

Eesti arhitektuuri viimistluse ajalugu on kuni 19. sajandini vaadeldav peaaesjalikult

linnahoonestuse põhjal. Värv oli jõukuse märk ning kuni 18. sajandini said sellega uhkeldada ennekõike krohvitud kivimajade omanikud (lubivärv lubikrohvil). 18. sajandil, mil esimesi puithooneid hakati laudisega katma, võeti kasutusele ka linaõlivärv. Kuid tolleaegsed puitelamudki püüdsid oma dekoratiivsete elementide (poolsambad, pilastrid, nurgakvaadrid jms) ja värviprogrammiga kõigiti kivimaja muljet jätta.

Kalame talu elamu. Foto: C. Valge

Eesti vanemad **taluehitised** olid nii väljast kui ka seest värvimata ning omandasid ilmastiku mõjul mustjaspruuni, halli või hõbevalge värvuse.

19. sajandil levis elumajade laudisega katmise ning selle õlivärviga värvimise mood ka maapiirkondadesse. Mõnel pool saartel kasutati värvi sideainena linaõlivärnitsa asemel tugevasti läbi-keedetud hülgerasva. Sel puhul kuivas värv küll aeglaselt, kuid saavutas suurema ilmastikukindluse. Ka eluruumi lage hakati nüüd katma õhukeste profileeritud laudadega (nn puhaslagi), mis värviti heleda, enamasti valge õlivärviga.

VÄRV RÕÕMUSTAB SILMA

Kenasti värvitud hooned kaunistavad meie elukeskkonda ning rõõmustavad silma. Oskuslikult ehitatud kivi- ja puithoone peavad ka ilma krohvi ja värvita üsna hästi vastu. **Siiski aitab õigesti valitud värv (nt lubivärv lubikrohvil ja linaõlivärv puidul) olulisel määral kaasa aluspinna eluea pikendamisele.** Seevastu võib sobimatu värvitüüp tuua kaasa hulgaliselt probleeme: krohvikahjustused või puidu mädanemise.

Vana maja välisilmet korrastades tuleb arvestada, et see avaldab mõju kogu ümbritsevale piirkonnale. Ajastut ja omaaegset viimistlusmaterjali arvestavad värvilahendused lisavad hoonele väärikust ja väärtust. Seega tuleks enne värvimistöödega alustamist kindlasti uurida hoone varasemaid viimistluskihte (st teha värvisondaaže) ning nendest ka lähtuda. Värviuuringuid on mõistlik teha ilmastiku eest kaitstud kohas, nt seina räästaaluses tsoonis. Leitud kihid peaks ka dokumenteerima, et tulevasedki põlvkonnad seda informatsiooni kasutada saaksid.

TRADITSIOONILISTE VÄRVIDE KOOSTIS

Täitmaks kahte peamist ülesannet – kaunistada ja kaitsta – koosneb enamik traditsioonilisi värve järgnevatest komponentidest:

Sideaine – seob pigmendiosakesed omavahel ja aitab neil nakkuda aluspinnaga. Sellest sõltub ka värvi vastupanuvõime ilmastikumõjule. Looduslike sideainetena on traditsioonilistes värvides kasutusel kustutatud lubi ehk lubjapasta, keedetud linaõli ehk linaõlivärnits, rukkijahu jt.

Pigment – mittelahustuv pulbriline aine, mis annab värvile tooni ja kattevõime. Looduslikud pigmendid jagunevad anorgaanilisteks (muld- ja mineraalpigmentid) ja orgaanilisteks (taimsed ja loomsed).

Lahusti – muudab värvi vedelamaks ning hõlbustab selle tungimist aluspinda. Pinnale kandes lahusti aurustub. Paljudes looduslikes värvides on lahustiks vesi (lubi-, liim- ja muld-värvides), linaõlivärvis aga tärpentin.

Lisa- ja täiteained – nt mangaandioksiid kiirendab sikatiivina linaõlivärvi kuivamist; kriit täiteainena muudab värvi paksemaks ja aitab pigmenti kokku hoida; tsinkoksiidpigment võitleb loodusliku fungitsiidina mädaniku ja hallituse vastu.

TRADITSIOONILISED VÄRVITÜÜPID

Hetkel poodides leiduv värvivalik on segadustekitavalt mitmekesine. Õlivärvi küsides võib kogenematu ostja saada traditsioonilise linaõlivärvi asemel sellest tunduvalt erineva koostise ja omadustega alküüdõlivärvi. Seetõttu on ülimalt oluline teada, mis tüüpi värvi on kõige õigem kasutada ning kus ja kuidas seda teha.

Muinsuskaitseamet soovib, et vanade hoonete juures leiaksid kasutust vaid keskkonnasõbralikud traditsioonilised värvitüübid, mis on kõik väikese veeaurutakistusega, lihtsasti hooldatavad, vana-nevad kaunilt ja ühtlaselt ning annavad hoonele ajaloolise eheduse. Looduslikelt värvipindadelt peegeldub (murdub) valgus pehmelt ja silma-sõbralikult ning nendega kaetud pindadel on meeldiv käsitööjalg.

Eestis on peamiselt kasutatud järgmisi traditsioonilisi värvtüüpe, mis leiavad vastavates infolehtedes ka eraldi põhjalikumalt käsitlemist:

Lubivärv. Kasutatakse lubikrohvi ja ka krohvimata kivipindade katmiseks ja valgendamiseks sise- ja välistöödel. Vanemas taluarhitektuuris lubjati ehk värviti pigmenteerimata lubivärviga ka palk- ja teiste puithoonete interjööre. Lubivärv koosneb kustutatud lubjast, veest ja anorgaanilisest pigmendist. Võimalik saavutada ainult heledaid toone, sest lubi suudab pigmenti siduda vaid piiratud määral.

Savivärv. Matt ja kergelt struktuurne looduslik värv koosneb erivärvilistest savijahudest ja veest, sageli lisatakse ka kvartsi liiva ja lubjakivijahu. Keskkonnasõbralik savivärv on hea katvuse, väikese veeaurutakistusega ja kuivab enamasti ööpäevaga. Savivärv sobib seinte ja lagede katmiseks kuivades ruumides krohvi-, kivi-, tellis-, betoon-, ja puidupindadel ning kipsplaadil. Savivärvi võib kasutada ka ahjude, kaminade ja pliitide viimistlemiseks.

Linaõlivärv. Sobib igasugustele pindadele (puit, metall, kips, kivi, papp, klaas) sise- ja välistöödeks. Väga hea katmis-, imendumis- ja nakkumisomadusega. Ilmastiku toimele mureneb ja kriidistub, mis muudab pinna hooldamise ja kordusvärvimiseks ettevalmistamise lihtsaks. Koosneb linaõlivärnitsast, pigmendist, tärpentinist (sisetöödel) ja tsinkoksiidist (kaitseb mh värvipinda hallituse eest).

Kaseiin- ehk kohupiimavärv. Sobib kasutamiseks siseruumides kivil, krohvil, puul ja papil. Koosneb lahjast kohupiimast, värskelt kustutatud lubjast või kriidist, veest, booraksist ja pigmendist. Puitpindade katmisel võib värvile lisada linaõli, et muuta värvi elastsemaks.

Liimvärv. Sobib krohvitud lagede ja seinte värvimiseks kuivades siseruumides. Lisaks võib sellega katta puitu, tellist, pappi ja džuttriit. Koosneb kriidist, veest, pigmendist ja liimlahusest (loomne: naha-, kondi- ja kalaliim; taimne: tselluloosliim).

Munaõlitempera. Kasutatakse sisetöödel puit-, krohvi- ja kipspindadel, peenematel tiseritöödel, dekoratiivmaalingutel. Värv on väga vastupidav ja kulumiskindel, kuid üpris lasuurne. Täiskatva viimistluse tagamiseks on enamasti vajalik värvi pealekandmine mitmes õhukeses kihis. Üks värvikiht kuivab soojas ruumis umbes ööpäeva jooksul. Lasuurse omaduse tõttu kasutatakse munaõlitemperat sageli poolkatva peitsina nt puidul, nii et puusüü jääb nähtavale. Värv koosneb munakollasest ja/või munavalgest, linaõlist, veest ja pigmendist.

Keedu- ehk muldvärv. Kasutatakse välitöödel hõõveldamata puidul. Hea katvusega. Enne uuesti värvimist vajab vaid harjamist. Koosneb veest, raudvitriolist (või maarjajääst keedusoolaga), rukki- või nisujahukliistrist, värvimullast ja linaõlivärnitsast (viimast lisatakse vastupidavuse suurendamiseks, kuid mitte üle 8%).

Tõrv. Sobib puitkatuste, palkseinte, paatide, piirdeaedade jms katmiseks ning hooldamiseks välistingimustes. Annab puidule suurepärase kaitse. Võimalik pigmenteerida. Võttes võrdsetes osades linaseemneõli, tärpentinini ja tõrva, saab mittekleepuva pinnaga tõrvavärvi.

Tinglikult võib sellesse ritta asetada ka **lubi-tsementvärvi** ja **silikaat- ehk mineraalvärvi**, mis võeti Eestis kasutusele 20. sajandi esimesel poolel. Tarvitatakse krohvi, tellise, paekivi ja betooni katmiseks nii välis- kui ka sisetingimustes. Mõlemad värvid on mineraalse sideainega (silikaatvärvi sideaineks on kaaliumvesiklaas). Värvide pigment peab olema leelisekindel, lahusti ja vedeldaja on vesi.

VARASEMA VÄRVITÜÜBI MÄÄRAMINE

Maalritöö õnnestumise eelduseks on ühele värvitüübile kindlaks jäämine. Algselt nt linaõli- või lubivärviga kaetud pindade värvimine tänapäevaste materjalidega võib kaasa tuua pöördumatuid kahjustusi. **Kui varasem värvimisviis on seniajani end õigustanud, ei ole mingit põhjust sellest loobuda.**

Kuidas värvitüüpi määrata? On värve, mida saab üsna kerge vaevaga kindlaks teha, ning teisi, mille määramisel tuleb appi kutsuda spetsialist. Lihtsamad võtted värvitüübi määramiseks on:

- **Linaõlivärvi** iseloomustab vananemisega kaasnev pragunemine – krakelüür. Tekib nn krokodillinahk. Ilmastikumõju meelevaldas värv kriidistub.
- **Lubi- ja keeduvärvi** värvi pind on sageli pulbriline ning hõõrudes eraldub pigmenti. Lubi- ja silikaatvärvi on raskem visuaalselt eristada: lubivärv on omadustelt kriitjas ja lasuurem samas kui silikaatvärv jätab ühtlasema, läbi-paistmatu värvikelme. Aluselisi värve nagu lubi- ja silikaatvärv saab kindlaks teha laboratoorselt, asetades värvitükid 10%-lisse soolhappelahusesse, kus värvid hakkavad kobrutama ja lahustuvad täielikult.
- **Alküüdöli- ja alküüdvärvid** muutuvad ajapikku kõvaks ja hapraks, pragunevad ning kooruvad suurte tükkidena. Need värvid (sh ka linaõlivärv) lahustuvad kokkupuutel ammoniaagi ehk nuuskpiirituse lahusega. Liivapaberiga hõõrudes värv tolmas ega kinnitu eriti paberile.
- Nn **plastvärvid** (dispersioonvärv, lateks, akrülaat) moodustavad pinnale sileda plastse kelme. Võivad irduda suurte pehmete tükkidena või väiksemate liistakutena. Värvid lahustuvad tehnilises piirituses.

Linaõlivärvi „krokodillinahk“. Foto: Ü. Alev

Alküüdvärv koorub suuremate tükkidena ja osad dispersioonvärvid õhukeste liistakutena. Foto: Ü. Alev

Värvitava pinna ettevalmistamine

Vananemine ja kulumine on värvile omased nähtused, mistõttu on ka perioodiline hooldamine vältimatu.

Soovitud tulemuse tagab värvitüüpide, nende omaduste ning kasutusviisi tundmine. Aluspind ja värv peavad koos „töötama“. Üks olulisimaid punkte siinjuures on, et värv juhiks hästi veeauru, st niiskus peaks saama vabalt välja kuivada.

Lisaks ei või unustada, et vanade hoonete viimistlus sisaldab endas ajaloolisi värvikihte ning sageli ka dekoratiivseid detaile (stukkdekoor, modelleeritud karniisid, puithoonetel nn puitpitsid), mis kõik nõuavad ettevaatlikku ja lugupidavat lähenemist.

Samuti sõltub pinna ettevalmistustööde maht suuresti selle seisukorrast. Mõnel puhul piisab üksnes seina pesust; teisel juhul tuleb ka varasemaid irduvaid värvikihte eemaldada.

VÄRVI EEMALDAMINE

Vanade hoonete juures tuleks värvi täielikust eemaldamisest hoiduda, kui see ei ole möödapääsmatult vajalik. Ajaloolise informatsiooni säilimise huvides tuleks piirduda võimalikult kerge töötusega: pesemine, lahtise värvi ettevaatlik maha kraapimine järgmise püsiva kihini, liivapaberiga lihvimine. Mil moel ja kui palju seda tegema peab, sõltub konkreetsest olukorrast. Ühe hoone juures võivad erisugused seinapinnad ka erisugust lähenemist vajada.

Värvieemaldus on oskusi ja aega nõudev tegevus. Lihtne on siin hoonete korvamatut kahju tekitada – kuumaõhupuhuriga on maju põlema süüdatud, liivapritsi ja mehaaniliste lihvimismasinatega aluspinda pöördumatult kahjustatud ning ajaloolisi värvikihte asjatult eemaldatud. Seetõttu tuleb enne tegutsema asumist viia läbi põhjalik analüüs. Paljude võimalike puhastus- ja värvi-eemaldusvõimaluste hulgast tuleb valida konkreetse pinna suhtes kõige leebem.

Tuleb tagada ajalooliste aluspindade ja värvikihtide maksimaalne säilimine.

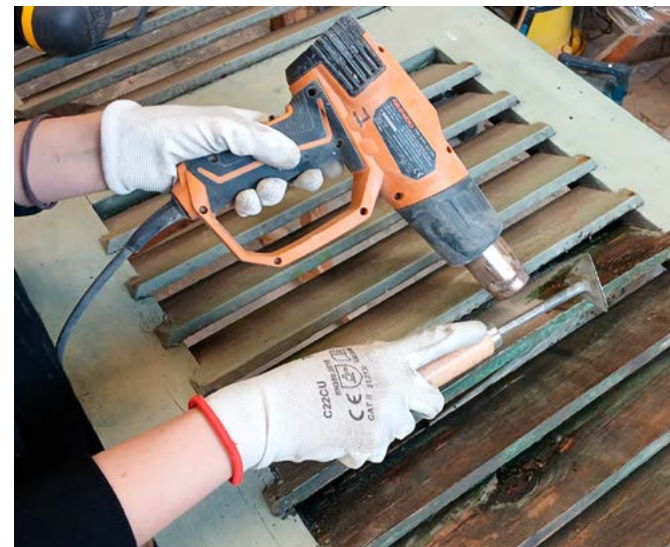
Üks on aga kindel – nii puit- kui ka krohvitud pindadele on tõsiseid ja pöördumatuid kahjustusi tekitatud neid aurutihedate sünteetiliste värvidega **kattes**. Et selliseid fassaade oleks üldse võimalik hooldada, tuleb varem peale kantud vale värvikiht maja tervist ja fassaadi edasist säilivust silmas pidades enne uuesti värvimist kindlasti eemaldada. Värv on võimalik eemaldada mitmel moel.

Puidult:

1. **Käsitsi kraapides, messingharjaga harjates, liivapaberiga lihvides.** Neid lihtsaid meetodeid võib traditsiooniliste värvitüüpide puhul alati kasutada. Sobivad väiksemate pindade puhastamiseks. Hoia kraabits terav, kuid hoidu vigastamast puidu pinda ja profile!
2. **Kuumaõhupuhuriga (õli)värvi lahti soojendades ja käsitsi kraapides.** Sobib eemaldatavate detailide, nt aknaraamide ja uste puhastamiseks (klaasi mõranemise vältimiseks tuleb see kindlasti vineeritüki või muu sellisega kinni katta). Värv kuumutamisel eralduvad mürgised aaurud. Ka on oht, et pind võib söestuda (kõrbenud pinnale värv ei nakku) või süttida, kui kuum õhk satub pragudesse või laudise taga olevasse soojustuskihti. Viimase vältimiseks eemalda puhastatav detail hoone kehandist! Kuumus 500–1000 °C.
3. **Infrapunase lambi (Speedheater) või soojuspaneeliga õlivärvi või õlivärvile kantud värvi lahti soojendades ja käsitsi kraapides.** Seadet võib põhimõtteliselt võrrelda kuumaõhupuhuriga, kuid see on märgatavalt efektiivsem ja turvalisem. Soojus jääb puitu mitmeks minutiks, mis võimaldab suuremate pindadega töötamist. Kraapimisega samaaegselt on võimalik soojendada kõrvalolevat pinda. Kuumus 100–200 °C.
4. **Masinlihvides.** Meetodit saab kasutada vaid siledal ning puhtal pinnal. Liiga kiirelt töötav masin võib põhjustada värvi kõrbemist.

5. **Keemilisi värvieemaldusvahendeid kasutades.** Juhul kui soovitakse täielikult vältida aluspinna mehaanilist vigastamist (nt kui see kannab endal väärtuslikke maalinguid, mida soovitakse avada ja eksponeerida), on keemiliste värvieemaldusvahendite kasutamine hädavajalik. Tuleb aga meeles pidada, et need ained kahjustavad tervist ja keskkonda. Ühtlasi on pinna uuesti värvimine raskendatud, kuna seda on keeruline täielikult neutraliseerida.
6. **Soodapritts** sobib värvimata puitpinna puhastamiseks, eemaldades osaliselt peitsi või immutusvahendi. Samuti saab sellega puidust eemaldada tulekahjust tekkivat tahma ja lõhna. Üldjuhul ei suuda soodapritts eemaldada katvaid tugevaid värvikihte, kuid see ei kahjusta erilist puidu pinda.
7. **Liivapritts** kahjustab puidu struktuuri, tekitades reljeefse niiskust ja mustust koguva pinna, mis soodustab ka putukkahjustuste arengut. Ühtlasi toob liivapritts hõõveldatud puitpinnal esile puidusüü, mis ei sobitu esteetiliselt ajaloolise arhitektuuriga ja halvendab laudise säilivust.

Puitfassaadide puhastamisel on liivapritsi kasutamine keelatud!

Kuumaõhupuhuri ja kaabitsaga värvi eemaldamine.
Foto: K. Herm

Infrapunalambi ja kaabitsaga värvi eemaldamine.
Foto: Majatohter OÜ kogu

Krohvilt:

Krohvilt sobimatu värvi eemaldamine on keerukas ettevõtmine, mis toob enesega üldjuhul kaasa krohvikahjustusi.

1. **Käsitsi kraapides ja harjates.** Tehakse aluspinnale kõige vähem kahju. Sel viisil on võimalik eemaldada vaid lahtiseid värvikihte.
2. **Freesides.** Saab eemaldada tugevalt aluspinnale kinnituvaid värvikihte. Siinjuures on oht, et hävitatakse krohvi pindmine kiht ning vibratsioon kahjustab alumisi kihte.
3. **Keemilisi värvieemaldusvahendeid kasutades.** Vt ülalpool.
4. **Märgliiva- ja survepesu meetodit kasutades.** Tavakasutajale mõeldud seadmed on tugevuselt võrreldavad käsitsi kraapimisega, kuid jõudluselt tunduvalt tõhusamad. Tööstuslikke meetodeid ja seadmeid tohivad kasutada vaid professionaalsed restauraatorid!

Värvi eemaldades järgi töö- ja keskkonnaohutust! Tolmu ja värviaurude sissehingamise vältimiseks kannu respiraatorit, tekkinud prügi ja ohtlikud jäätmed ladusta selleks ette nähtud konteinerisse.

ENNE VÄRVIMA ASUMIST

- Püüa välja selgitada, millised kahjustused on loomuliku vananemise tulemus ja millised johtuvad hoone hooldusvigadest või valest värvivalikust.
- Õige lähenemisviisi leidmiseks hinda hooneosade värvi olukorda:
 1. väiksemad kahjustused, mustus, hallitus – ei vaja värvi eemaldamist, vaid pesemist, parandusvärvimist ja kuivade tingimuste loomist;
 2. kahjustunud on pealmine/pealmised värvikihid (peened praod, koorumine) – vajalik liivapaberiga lihvimine, piiratud mahus värvi eemaldamine, uuesti värvimine;
 3. tõsised, kõiki värvikihte haaravad kahjustused, nagu aluspinnalt irduv/kooruv värv – üldjuhul vajalik täielik värvieemaldamine ja uuesti värvimine.
- Puhasta pind mustusest ja tolmust.
- Kõrvalda võimalikud niiskuskolded (lekkiv vihmaveetorustik, hoonele liiga lähedal kasvavad puud ja põõsad).
- Kata kinni seina lähedal kasvavad taimed.

Et hoone välimus püsiks kaua kena, tuleb lisaks eeltöödele, õigele värvitüübile ja värvimisviisile tähelepanu pöörata ka maja üldisele regulaarsele hooldusele. Arvestada tuleb sellega, et päikese-poolsed ja enam ilmastiku meelevaldas olevad eksterjööridetailid (akende veeninad, kaitseplekid jms) ning seinapinnad vajavad tihedamat hooldamist. Mõistliku ja regulaarse hoolduse korral ei peaks fassaadidel vähemalt 30–40 aasta jooksul tõsisemaid probleeme tekkima.

**Kui tegemist on mälestisega
või muinsuskaitsealal paikneva
ehitisega, konsulteerige kindlasti
enne tööde alustamist
muinsuskaitseameti spetsialistiga!**

Maaling Ridala kiriku kooriruumi päisringis. Foto: C. Valge

Loodi mõisa baroksete maalingutega laudislagi.
Foto: C. Valge

LISAMATERJALID

Helm, H. „**Kodused värvimistööd**”.
Tallinn, 1940.

„**Hoonete värvimine traditsiooniliste värvidega**”.
Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet, 1997.

Kaila, P. „**Majatohter**”. VI osa.
Tallinn, 1999.

Kirk, A. „**Maalri käsiraamat I. Värvikehad, sideained ja värvisegude tehnoloogia**”.
Tallinn, 1938.

Kirk, A. „**Maalri käsiraamat II. Maalritööd**”.
Tallinn, 1942.

MUINSUSKAITSEAMET

info@muinsuskaitseamet.ee
www.muinsuskaitseamet.ee

Infokaart uuendatud 2026. aastal
[LIFE HeritageHOME](#) projekti käigus.

Infokaardi algne koostaja:
Mari Loit 2005. aastal.

Projekti kaasrahastab Euroopa Liit.
Siin väljendatud seisukohad ja arvamused
on ainult autorite omad ega pruugi kajastada
Euroopa Liidu või CINEA seisukohti.
Euroopa Liit ega toetust andev asutus
ei saa nende eest vastutada.

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

 **muinsus
KODU**
renoveerimise teejuht